

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 71 Haziran 2020 & Volume: 13 Issue: 71 June 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

HELİKOPTER EBEVEYNLERİN ÇOCUKLARININ BENLİK ALGISI DURUMLARININ KAYGI DÜZEYLERİ ÜZERİNE ETKİSİ*

THE EFFECT OF HELICOPTER PARENTS 'CHILDREN'S SELF PERCEPTIONS ON ANXIETY LEVELS

Saadet LAPSEKİLİ UYSAL**

Özet

Bu araştırma, helikopter ebeveynlerin çocuklarının benlik algısı durumlarının kaygı düzeyleri üzerine etkisi incelenmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın örneklemi Çanakkale ilinde bulunan bir özel okulun ortaokul kademesi 5. Sınıf, 6. Sınıf ve 7. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde toplanmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak, "Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ)", "Nasıl Hissediyorum Anketi (Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçekleri)", "Çocuklar İçin Benlik Algısı Profili" ve araştırmacı tarafından geliştirilen "Demografik Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 21.00 istatistik paket programı ile çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre ebeveynleri helikopter ebeveynlik özelliği gösteren katılımcıların, benlik algısı durumları ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. Benlik algısı durumları, kaygı düzeyindeki değişimlerin sadece %3'ünü açıklamaktadır. Katılımcıların 2. ve daha sonradan doğan çocuk olma durumları ve psikolojik destek alma durumları, 1. Doğan katılımcılar ve psikolojik destek almayanlar arasında anlamlı farklılıklar elde edilmesine sebep olmuştur. Bu demektir ki 2. veya daha sonradan doğan çocuk olmak ve psikolojik destek almak katılımcıların hem durumluk hem de süreklilik kaygılarının diğerlerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca annelerin babalara göre helikopter ebeveyn olarak algılanma durumları daha fazladır, şeklinde tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Tutum, Helikopter Ebeveynlik, Benlik, Kaygı.

Abstract

This research was carried out to investigate the effects of helicopter parents' children's self-perception on their anxiety levels. The sample of this research consists of 5th grade, 6th grade and 7th grade students of a private school in the province of Çanakkale. The data of the research were collected in the fall semester of the 2019-2020 academic year. In the research, "Perceived Helicopter Parental Attitude Scale (AHETÖ)", "How I Feel Questionnaire (State and Trait Anxiety Scales)", "Self-Perception Profile for Children" and "Demographic Information Form" developed by the researcher were used as measurement tools. The data obtained in the research were analyzed with SPSS 21.00 statistical software. According to the research findings, there was no significant relationship between the self-perception status and anxiety levels of the participants whose parents showed helicopter parenting characteristics. Self-perception states explain only 3% of changes in anxiety level. Participants' second and subsequent child status and psychological support status resulted in significant differences between the participants who were born and those who did not receive psychological support. This means that being a 2nd or later child and receiving psychological support show that participants' state and continuity concerns are higher than others. In addition, it was determined that mothers are perceived as helicopter parents more than fathers.

Keywords: Family, Attitude Helicopter Parent, Ego, Anxiety.

* Bu makale, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü "Helikopter Ebeveynlerin Çocuklarının Benlik Algısı Durumlarının Kaygı Düzeyleri Üzerine Etkisi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**İstanbul Aydın Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, saadetlapsekili@gmail.com

1. GİRİŞ

Kendine özgü genetik bir miras ile dünyaya gelen bebek yaşamı boyunca çevresi ile etkileşimde bulunarak büyümeye devam etmektedir. Çevre içinde en büyük role sahip olan da kuşkusuz ailedir. Aile, toplumun temel yapıtaşıdır. Ailelerin çocuklarını yetiştirme stilleri toplumun gelecekteki yapısını doğrudan etkilemektedir. Çünkü aile, çocuklarının bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerinin pozitif bir şekilde örgütlenebilmesinde büyük bir önem teşkil etmektedir (Tunçeli & Zembat, 2017, 2). Geleceğe, şuan ki yetiştirilen çocuklar egemen olacakları için, çocukların en iyi şekilde yetiştirilmeleriyle toplum geleceğe daha sağlıklı bir adım atabilecektir. Ağaç yaşken eğilir atasözünden yola çıkılarak ebeveynlerin çocuklarını daha küçük yaşlardan itibaren en doğru şekilde yetiştirmeleri gerekmektedir.

Literatürde ailelerin çocuk yetiştirme biçimlerinin çocukların kişilik gelişiminin özünü oluşturduğu ifade edilmektedir. Çocuklar ailelerinin yetiştirme tutumları sonucu kişilik gelişimlerinin, kendilik değerlerinin ve çevrelerinde bulunan kişilerle olan ilişki biçimlerinin temellerini atmaktadır (Yılmaz, 2000, 9; Yücel, 2013, 13). Bu yüzdendir ki her ebeveynlik tutumunun çocukların gelişimi üzerinde ciddi etkileri vardır. Bu araştırma da daha çok yeni nesil ebeveynlik tutumları arasında yer alan helikopter ebeveynlik tutumundan bahsedilecektir.

Helikopter ebeveynlik tutumu, çocuklarının iyi bir geleceğe sahip olmasını isteyen ebeveynlerden bazılarının aşırı tutumlar sergilemesiyle ortaya çıkmaktadır. Helikopter ebeveynler, çocuklarının kararlarını kendileri almakta, çocukları üzerinde aşırı bir hâkimiyet kurmaktadır. Ancak helikopter ebeveynlik kavramı henüz Türk literatürün yeni bir kavram olması sebebiyle bu alanda çok fazla araştırma mevcut değildir.

Gerçekleştirilen bu çalışmada belirtilen probleme bağlı olarak yapılan çalışmalar doğrultusunda araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Katılımcıların benlik algısı profilleri ile demografik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
 - Katılımcıların şuan da nasıl hissediyorum anketi ile demografik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
 - Katılımcıların genellikle nasıl hissediyorum anketi ile demografik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
 - Katılımcıların anneleri için algıladıkları helikopter ebeveyn tutum ölçeği puanları ile demografik özellikleri arasında ilişki var mıdır?
 - Helikopter ebeveynlerin çocuklarının, benlik algısı durumlarının kaygı düzeylerine etkisi var mıdır?
 - Katılımcıların benlik algısı durumlarının kaygı düzeylerine etkisi var mıdır?
 - Katılımcıların algıladıkları helikopter ebeveyn tutum puanları ile benlik algıları arasında ilişki var mıdır?
 - Katılımcıların algıladıkları helikopter ebeveyn tutum puanları ile kaygı durumları arasındaki ilişki nasıldır?
 - Katılımcıların kaygı durumları ile benlik algıları arasında ilişki var mıdır?
 - Katılımcıların helikopter ebeveyn tutumlarının kaygı düzeylerine etkisi var mıdır?
 - Katılımcıların helikopter ebeveyn tutumları ile benlik algılarının kaygı düzeylerine etkisi nedir?
- Belirtilen sorular araştırmanın alt problemleri olarak saptanmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Aile Kavramı ve İşlevi

Aile, cinsel hayatı toplumsal anlamda düzenleyen, yeni nesillerin devamını sağlamak için yasalarca şekillenen, sosyal açıdan iş birliğine dayanan, sosyal etkileşimleri güçlendiren bir kurumdur. Bireylerin sosyal, psikolojik ve cinsel ihtiyaçlarının karşılanmasında rol alan ve yasalarca onaylanan toplumsal bir yapıdır. (Demir, 2011). Aile, yetişkin eşlerden ve çocuklardan oluşan, birbirine duygusal açıdan bağlanmış, ekonomik, sosyal ve duygusal hak ve sorumlulukları paylaşan bir sosyal sistemi oluşturmaktadır (akt. Evirgen, 2010, 1).

Aile kavramı tarih içinde her toplumda ve her zaman varlığını devam ettiren bir evrenselliğe sahiptir. Ancak içinde bulunduğumuz kültür ve toplum tarafından etkilenmekte ve bu doğrultuda şekillenmektedir. Aile toplumun fonksiyonlarının işlevsel bir şekilde devamını sağlayan bir yapıdır. Aile yapısı gereği aşağıdaki fonksiyonları yerine getirir (Kır, 2011, 385).

FİZYOLOJİK İŞLEV: Fizyolojik İhtiyaçların Karşılanması, Dış Çevreden Gelecek Zararlı Etkilerden Koruma, Cinsel Gündüğü Doyurma ve Cinsel Arzuların Tatmini ve Neslin Devamını Sağlama.

PSİKOLOJİK İŞLEV: Sıcak Yuva Oluşturma ve Duygusal Doyum Sağlama, Sevgi İhtiyacını Karşılama, Özsaygıyı Geliştirme.

TOPLUMSAL İŞLEV: Güvenlik İhtiyacını Sağlama, Sosyalleştirme İhtiyacını Sağlama, Bağlılık İhtiyacını Doyurma, Sosyal Statü Sağlama, Toplumsal Denetim, Eş Seçme ve Yuva Kurma, Huzurlu ve Güvenli Bir Yuva Sağlama.

EĞİTİM İŞLEVİ: Bireyi Geliştirme İşlevi, Seçme ve Yönelme İşlevi.

KÜLTÜREL İŞLEVİ: Milli Kültürü Yaşatma ve Kuşaktan Kuşağa Aktarma.

EKONOMİK İŞLEV: İş Bulma, Meslek Sahibi Olma İşlevi.

Ailenin işlevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirmesi yüksek oranda aile içi ilişkilerin yapısı ve iletişim biçimine bağlıdır. Sağlıklı aileler, aile içi rollerinin kapsadığı sorumlulukları yerine getirebilmekte, karşılaşılan problemlere karşı uygun yöntemleri kullanabilmekte ve sağlıklı duygusal bir bağ kurabilmektedir. Bu tarz sağlıklı bir aile ortamında yetişmemiş çocukların patolojiye daha yatkın oldukları, bilişsel, duygusal ve davranışsal zorluklar açısından risk grubunu oluşturdukları görülmektedir (Akt: Evirgen, 2010, 7).

Literatürde ailelerin çocuk yetiştirme biçimlerinin aile içi ilişkilerin ve çocukların kişilik gelişiminin özünü oluşturduğu ifade edilmektedir. Ailelerin uyguladığı yöntemlerin çocukların davranışlarının zeminini oluşturduğu bilinmektedir. Baumrind (1971) ve Rohner (2008)'a göre çocukların farklı kişilik özelliklerine sahip olmalarının temelinde farklı aile ve kültür yapılarının neden olduğu farklı anne- baba tutumları yer almaktadır. (Yılmaz, 2000, 20-21; Yücel, 2013, 14).

2.2. Ebeveyn Tutumları ve Önemi

Çocuğun toplumdaki ve ailedeki yerini ebeveynleri tutumları şekillendirir. İlk özdeşim modelleri olan anne-baba ve onların tutumları çocuğun kişilik özelliklerinin oluşmasında en önemli faktördür. Çocukların daha iyi nasıl yetiştirileceği konusu tarihte uzmanların üzerinde çalıştığı bir konu olmuştur. 16. Yüzyılda Avrupa'da yayınlanan eserlerde ebeveyn tutumlarının birbirinden farklılık gösterdiği ifade edilmiştir. Tarih boyunca dönemselsel olarak ebeveyn tutumlarının değişiklik gösterebildiği görülmektedir. Literatürde 17. Yüzyıl başlarında izin verici ebeveyn tutumu baskınken dönemin ortalarında çocuklarını daha fazla sınırlayan ebeveyn tutumları görülmüştür. 18. Yüzyıl döneminde tekrar izin verici ebeveyn tutumu görülmeye başlanmış olsa da 19. Yüzyılda katı disiplinin ön planda olduğu disiplinli ebeveyn tutumu belirgin hale gelmiştir. 19. Yüzyılın ikinci döneminden itibaren öğretmenler bu tutumu doğru bulmadıklarını belirterek çocuklara özgürlük tanınması konusunda ebeveynlere çağrıda bulunmuştur. Kısacası, ebeveyn tutumları konusu zamanın ruhuna uygun olarak değişiklik göstermekte ve günümüzde de değişimi devam etmektedir (Ekşi, 1990).

Araştırmacılar tarafından ebeveyn tutumlarıyla ilgili birçok farklı sınıflandırma yapılmıştır. Bu açıdan Baumrind'in yaptığı sınıflandırma literatürde önemli bir yere sahiptir. Baumrind'e (1966) göre ebeveyn tutumları üç ana sınıflandırmaya ayrılmıştır. Bu üç ana sınıflandırma, demokratik, izin verici ve otoriter ebeveyn tutumlarından oluşmaktadır. Maccoby ve Martin (1983) tarafından Baumrind'in ebeveyn tutumları sınıflandırmasına ilgisiz (ihmalkâr) ebeveynliği dördüncü kategori olarak eklenmiştir (Tunç ve Tezer, 2006, 37; Bee ve Boyd, 2009, 710; Şirin, 2019, 53).

2.2.1. Otoriter Ebeveyn Tutumu: Otoriter ebeveynlik tarzı her şeyi çocuklardan beklerken bu süreçte çocukların gerçekleşecek olan ihtiyaç ve beklentilerine karşı görece kayıtsız kalan bir ebeveyn tutumudur. Bu tarz ebeveynler çocuklarının davranışlarını standardize edebilmek için kurallar koymakta ve bu kuralların çocuklar tarafından uygulanmasını beklemektedir. Bu kuralların belirlenmesinde çocukların bir katkısı olmamakta ve esneklik payı söz konusu değildir. Çocuklarıyla ilişkilerinde mesafe olmasını tercih ederler ve açık iletişim kurma konusunda tutucu davranırlar. Çocuğun yaptığı hatalara karşı hoşgörülü davranmayıp ceza sistemi uygularlar.

2.2.2. Serbest (İzin Verici) Ebeveyn Tutumu: Bu ebeveyn tutumu çocuklarının ihtiyaçlarına karşı çok fazla duyarlı olurken çocukları üzerinde kural koyma ve kontrolü sağlama konusunda oldukça zayıf kalmaktadır. Çocuklarının davranışlarına ve onların taleplerine karşı kabullenici bir yaklaşım sergilerler. Çocuklar anne ve babalarını arzu ve taleplerinin karşılanacağı bir kaynak olarak görmektedir. Bu ebeveynlik tutumunu benimseyen anne-babalar çocuklarının özgür birer birey olmasını istedikleri için bu ebeveynlik tarzını benimsemekte ya da çocukları üzerinde hâkimiyet kurma becerilerinin zayıf olmasından dolayı mecburiyetten bu tutumu sergilemektedir. Bu ebeveynlerin çocukları duygularını, taleplerini erteleme konusunda başarılı değillerdir. Bu sebeple şiddete eğilimli, saldırgan davranışlar sergilemekte ve ani çıkışlarda bulunabilmektedir.

2.2.3. Demokratik Ebeveyn Tutumu: Diğer ebeveynlik tutumlarına kıyasla daha esnek ve olumlu sonuçların görüldüğü bir ebeveynlik tutumudur. Bu tarz ebeveyn tutumunu benimseyen yetişkinler anne-baba olduklarında olgun insan durumunu çocuklarına net bir şekilde gösterebilmek isterler. Çocuk yetiştirmenin öneminin ve sorumluluğunun farkında olan bu ebeveynler çocukları için uygun aile ortamını sağlamak adına çaba sarf ederler. Koşulsuz sevgi ve güven ortamının oluşturulmasına özen gösterirler. Bunun yanı sıra çocuklarına anlaşılır ve uygulayabilecekleri kurallar koyarlar. Koyulan bu kurallar bütün aile bireyleri tarafından tartışmaya açık ve revize edilebilir kurallardır. Ancak bu durum kontrolün çocuğun ellerinde olması demek değildir. Disiplin tekniklerini doğru bir şekilde kullanan bu ebeveynler kurallar çerçevesinde gerçekleştirilen olumlu davranışları pekiştirirlerken, doğru görmedikleri davranışları ise katı olmayacak biçimde cezalandırabilirler.

2.2.4. İhmalkâr Ebeveyn Tutumu: Baumrind'in ebeveyn tutumlarına Maccoby ve Martin (1983) tarafından dördüncü olarak eklenen ihmalkâr ebeveynlik tutumu diğer tutumlar arasında en olumsuz sonuçların meydana gelmesine sebep olan ebeveyn tutumudur. Bu tutuma sahip anne-babalar çocuklarının temel ihtiyaçları da dâhil olmak üzere fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması yönünde bir çaba içerisine girmezler. Yaşamlarının planlamasını çocuklarının beklentilerine ve iyiliğine göre değil de kendi arzularına göre düzenlemektedirler. Bu ebeveynlik yaklaşımını benimseyen anne-babalar çocuk yetiştirme konusunda kendilerini yeteri kadar başarılı görmedikleri için bu tarz ebeveynliği benimsedikleri söylenmektedir.

2.3. Helikopter Ebeveynlik Kavramı

Helikopter ebeveynlik kavramı ebeveyn tutumlarına alternatif olacak yeni nesil ebeveyn tutumlarından biridir. Helikopter ebeveynlik kavramı ilk kez Psikoterapist Haim Ginott'un "Ebeveynler ve Çocuk" adlı kitabında yer aldığı kimi kaynakta ise 1990 yılında Foster W. Cline, M.D. ve Jim Fay tarafından ortaya atıldığı belirtilmektedir (Padilla-Walker ve Nelson, 2012, 1177; İpek, 2014, 5). Bu teriminin ilk çıkış noktası ise bir çocuğun "annem başımda helikopter gibi dönüyor" şikâyetiyle başlamış ve Foster W. Cline, M.D. ve JimFay'in (1990) "Parenting with Love and Logic: Teaching Children Responsibility" kitabında kullanılmıştır.

Bu kavram dünya literatüründe çokta yeni bir kavram olmamakla birlikte henüz Türk literatüründeki yeri oldukça azdır. Kavramın geçmişine bakıldığında özellikle Amerika ve Güney Kore gibi ülkelerde helikopter ebeveyn kavramına dair araştırmalar oldukça yoğunlukta yer almaktadır. Bu araştırmaların ortak bulguları olarak helikopter ebeveynler aşırı korumacı ve çocuklarının tercihlerine, hayatlarına fazlasıyla dahil olan ve akademik olarak çocukları adına karar veren başarı odaklı bir konumda yer almaktadır (Hershatter ve Epstein, 2010; Kwon, Yoo ve Bingham, 2016).

1946-1964 yılları arasında doğan helikopter ebeveyn kuşağı "babyboomers" olarak adlandırılmıştır. Çocuklarının hayatlarına kapsayıcı ve kontrolcü bir şekilde yaklaşmaları onların bu şekilde adlandırılmalarına sebep olmuştur. 1980 ve 2000 yılları arasında doğan kişiler ise "milenyum kuşağı" yani "Y kuşağı" olarak adlandırılmaktadır. Helikopter ebeveynlik tarzının yaygın olarak Milenyum kuşağı yani Y kuşağında görüldüğü saptanmıştır. Bu iki kuşağın özelliklerine bakıldığında babyboomers kuşağının kurallara ve değerlerine sadık, başarıyı hedefleyen, bir amaç için çabalayan, rekabetçi, uyumlu ancak benmerkezci bir yapıya sahip olan ve anne-baba-çocuk ilişkisine önem verdikleri görülmüştür. Y kuşağı'nın ise başarı odaklı, sorgulayan, otoriteye karşı dirençli, kendine güvenen, korumacı ve aile bağlarının kuvvetli olduğu görülür. Dolayısıyla her iki kuşağında özellikleri değerlendirildiğinde, helikopter ebeveynlerin özellikleri ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Çünkü helikopter ebeveynler de başarı odaklı özellikle akademik beklentisi yüksek, aile bağlarına ve değerlerine önem veren ebeveynler oldukları görülmektedir. Çocuklarının kontrolü ve takibi konusunda özellikle teknolojinin gelişmesiyle birlikte sosyal medya ve internetten faydalanmaktadırlar (Duygulu, 2018, 84; Ertuna, 2016, 4).

Ailelerinin bu tarz tutumları benimsemelerindeki sebepler ise yetiştikleri dönemdeki toplumsal yapının önemli etkisi olduğu görülmüştür. O dönemlerde yaşanan savaş ve terör olayları "Dünyanın güvenli bir alan olmadığı" düşüncesinin hakim olmasına ve bu yüzden de ailelerin çocuklarını daha fazla korumak zorunda hissetmelerine neden olmaktadır (Duygulu, 2018, 85).

2.3.1. Helikopter Ebeveynlik Özellikleri

Bu ebeveynlik tutumunu benimseyen anne babalar daimî olarak aşırı koruyucu, sürekli tavsiye veren ve o tavsiyeleri çocuklarının adına yerine getiren ebeveynlerdir. Aşırı koruyucu tutumlarından dolayı, çocuklarının karar verme süreçlerine fazlasıyla müdahil olan, onları daima kontrol altında tutan ve onların hayatlarına, kararlarına ve kişilik oluşumlarına olması gerekenden fazla dahil olarak bu süreçte çocuklarını kendilerine bağımlı hale getiren bir pozisyonda yer almaktadır. Çocuklarının sorumluluğunda olması gereken pek çok sorumluluğu bu tarz ebeveynlerin sorunsuz bir şekilde kendi sorumluluklarıymış gibi

benimsedikleri görülmektedir. Bu tarz aşırı kontrolcü ve aşırı koruyucu eylemlerini çocukları birer yetişkin olana dek sürdürürler. Bu yüzden çocukları birer genç yetişkin olduklarında dahi kendi kararlarını veremezler. Bu durum anne ve babalarıyla olan ilişkilerini de zedeleyecek öfkeli davranışlar sergilemelerine aynı zaman da bilişsel, psikolojik, fiziksel ve sosyal gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayamamalarına neden olur (Ertuna, 2016, 5).

Bu tarz ebeveynlik tutumunu benimsemiş anne babalar çocuklarından yüksek beklentiler içine girmektedir. Bu durum özellikle akademik alanda olmaktadır. Çocuklarının gelecekte hakkında yüksek düzeyde kaygı duyan bu tarz anne babalar çocuklarının ödevlerini kendi ödevleri gibi yapar, tercih edilecek mesleği kendi meslekleri gibi belirler ve çocuklarının sosyal beceriler açısından diğer çocuklardan önde olmasını istedikleri için de çocuklarının ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurmadan etkinlik, aktivite ve kurs peşinde koştururlar. Bu durumlar sadece ilkökul döneminde değil üniversite yıllarında ve genç yetişkinlik sürecinde de devam eder.

2.4. Benlik Kavramı ve Benliğin Gelişimi

Benlik kavramı, William James tarafından ortaya atılmış olup yüzyılı aşkın süredir üzerine pek çok araştırmaların ve tartışmaların gerçekleştiği psikoloji terimidir. William James, benlik kavramına ilişkin önemli bilgiler elde etmiş ve elde ettiği bu bilgileri 'Psikolojinin İlkeleri' (1952) adlı yapıtında paylaşmıştır. Ona göre insanın temel eğilimi kendini sorgulamak ve bu süreçte kendine dair gerekli bilgileri edinerek belli bir donanım sağlamaktır. Özellikle "Ben kimim? Yapabildiğim en iyi beceri nedir? Ben ne olabilirim" gibi benliğini arama, algılama ve algıladıklarını yorumlama süreciyle varlığını koruma eğilimindedir. James'e göre benlik kavramı, toplumu oluşturan maddi ve manevi tüm öğeleri kapsayan, bireyin bu süreçte gördüğü, öğrendiği, bildiği ve düşündüğü şeylerin tamamıdır. (Eryılmaz, 2008, 37; Özen ve Gülaçtı, 2010, 22).

Rogers'a göre ise benlik kavramı, kişinin hem kendisine dair algılama biçimini hem de çevresindeki diğer kişiler tarafından nasıl algılandığına, nasıl görüldüğüne dair elde ettiği bilgilerin düzenlenmiş bütünlüğüdür (akt. Yanbastı, 1990; akt. Özçiçek, 2014). William James gibi Rogers'ta benlik kavramı üzerine epey yoğunlaşmış ve bu konu hakkında temel olarak baz alınabilecek çeşitli araştırmalar gerçekleştirmiştir. Bu yüzden ki benlik kavramının tek bir terim ile açıklanamayacağını düşünen Rogers, "gerçek benlik" ve "ideal benlik" terimlerini ortaya atmıştır.

"Gerçek benlik" kavramı kişinin kendisini nasıl algıladığı, "ideal benlik" kavramı ise kişinin olmak istediği veya olması gerektiğine inandığı özellikleri tanımlamaktadır (akt. Özçiçek, 2014). İdeal benlik ve gerçek benlik arasındaki farka bakıldığında ideal benlik, bireyin ne olmak istediği, nasıl bir kişi olmak istediğinin yanıtıyla ilgili bir durumdur. Birey olmak istediği kişi ve kendisinde buldurmak istediği özelliklere göre ideal benlik tasarımını oluşturmaktadır. Ancak gerçek benlik, bireyin ne ve kim olduğudur. Rogers, ideal benlik ve gerçek benliğin uyumunun sağlanması için iki durumdan söz etmektedir. Bunlar; ideal benliğin gerçek benlikten yüksek bir konumda bulunması ve gerçek benliğin ideal benliğe ulaşması ya da ideal benliğin gerçek benlikten daha düşük bir konumda bulunması ve gerçek benliğin ideal benliğe kolayca erişebilmesi şeklinde görülmektedir. Böylece bireyin, ideal benliği ve gerçek benliği arasındaki uyumunun sağlanmasıyla benlik gelişimi olumlu bir şekilde desteklenecektir. Eğer ideal benlik ve gerçek benlik arasındaki uyum sağlanamaz ise bireyin kendini kabul etmesi zorlaşacaktır (Cevher ve Buluş, 2007).

2.5. Kaygı Kavramı ve Sınıflandırılması

Türk Dil Kurumu'na göre kaygı, çoğunlukla nedeni bilinmeyen ve her an bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan gerginlik, huzursuzluk hissidir. Batılı kaynaklarda anksiyete olarak belirtilen ve psikoloji sözlüğüne göre kaygı, bir tehlikenin, şanssızlık korkusunun ya da gerçekleşme hissini yarattığı sıkıntı, endişedir (Budak, 2009). Kaygı, bireyin karşılaştığı bir zorlukta, tehlikeli bir durumda, geleceğe dair endişesinde veya çevreden ya da kendisinden kaynaklı ortaya çıkan bir problemle oluşmaktadır. Kaygının ortaya çıkmasıyla birlikte birey, iç dünyasında kötü bir şey olacak hissine kapılmaktadır (Yiğitoğlu, 2009).

Kaygı, her insanın mutlaka yaşadığı temel duygulardan biridir. Tarihsel süreçteki gelişimi ele alındığında pek çok araştırmacının ve filozofun dikkatini çeken üzerine çeşitli araştırmalar gerçekleştirdiği, fikirler ortaya sunduğu hem felsefi hem de psikoloji terimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Psikolojik Açıdan Kaygı

Kaygının psikoloji alanındaki doğuşu kimi kaynakta 1900'lü yılların başları olarak görülse de bu kavramın ilk olarak Freud tarafından 1894 yılında "anksiyete nevrozu" olarak anıldığı da belirtilmektedir (akt. Spielberger, 1972; Erdoğan, 2015, 33). Freud'un kaygıyı bir "anksiyete nevrozu" olarak tanımlamasının sebebi ise kaygı hakkındaki görüşlerini ilk olarak nevrotik hastalar üzerinde gerçekleştirdiği incelemeler sonucunda elde etmesidir. Freud'a göre kaygı, egonun bir işlevidir ve bunu 1926 yılında

yayımladığı “Ketlenmeler, Belirtiler ve Anksiyete” isimli makalesinde belirtmiştir (akt. Geçtan, 2012, 46). Kaygı kavramı Psikanalitik yaklaşımda sadece Freud’un ele aldığı bir konu olmamıştır. Bu kuramı benimseyen ve Freud’dan sonra gelen kişiler tarafından da ele alınmış, kaygı kavramının kapsamı genişletilerek devam etmiştir (Manav, 2011, 202-204; İnanç ve Yerlikaya, 2012, 24-25).

Felsefi Açıdan Kaygı

Felsefe sözlüğüne göre kaygı, insanın var olma bilincine sahip olması ve kendisine gelmesi için gerekli olan ve hiçlik durumundan kurtulmasına yardımcı olan durumdur (Güçlü, Uzun, Uzun ve Yolsal, 2008).

Psikolojik açıdan kaygı kavramını ele alan ilk akım Psikanalitik yaklaşım ve ilk kuramcı Freud iken felsefi açıdan kaygı kavramını ele alan ilk yaklaşım ise “Varoluşsal Yaklaşım” ve ilk filozof Soren Kierkegaard olmuştur. Kierkegaard’a göre kaygı, özgürlük, yasak, günah ve umutsuzluk ile açıklanmaktadır. İnsan özgürlüğü elde etmek için çeşitli fırsatlar yakalar ve o fırsatları gerçekleştirir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Helikopter ebeveynlerin çocuklarının benlik algısı durumlarının kaygı düzeyleri üzerindeki etkisini araştıran bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama (korelasyon) modeli kullanılmıştır. Bu model, iki veya daha fazla değişken arasında meydana gelen farklılaşmanın ve bu farklılaşmanın derecesini belirleyen bir modeldir (Karasar, 2014). Araştırmanın belirlenen amacı doğrultusunda helikopter ebeveyn tutumunun, benlik algısı ve kaygı durumlarının bazı değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın örneklem grubu Çanakkale ilinde bulunan özel bir okulun ortaokul kademesi 5. Sınıf, 6. Sınıf ve 7. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Toplamda 157 ortaokul öğrencisinin katılım gösterdiği çalışmanın sınıf bazlı sayısal verileri şu şekildedir; toplamda 50, 5. Sınıf öğrencisinin 27’si kız, 23’ü erkek; 42, 6. Sınıf öğrencisinin 22’si kız, 20’si erkek ve 65, 7. Sınıf öğrencisinin 31’i kız, 34’ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz dönemi Ekim- Kasım aylarında toplanmıştır.

Araştırmaya destek olan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin yüzdeler ve frekans dağılımları aşağıdaki Tablo 1. de belirtilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılım Gösteren Öğrencilerin Demografik Özellikleri İle İlgili Bulgular (n=157)

Özellik	Sayı (n)	%
Cinsiyet		
Kadın	80	51,0
Erkek	77	49,0
Sınıf		
5. Sınıf	50	31,8
6. Sınıf	42	26,8
7. Sınıf	65	41,4
Doğum Sırası		
1	109	69,4
2	43	27,4
3+	5	3,2
Anne Yaş		
25-30 Yaş	3	1,9
31-35 Yaş	20	12,7
36-40 Yaş	69	43,9
40-45 Yaş	54	34,4
45 Yaş Üstü	11	7,0
Anne Eğitim Durumu		
İlkokul	4	2,5
Ortaokul	8	5,1
Lise	39	24,8
Lisans ve Üzeri	106	67,5
Anne İş Durumu		
Evet	93	59,2
Hayır	64	40,8
Anne Meslek Grubu		
Çalışmıyor	36	22,9

Sağlık Personeli	22	14,0
Eğitim Personeli	23	14,6
Mühendis	12	7,6
Diğer	64	40,8
Baba Yaş		
25-30 Yaş	0	0
31-35 Yaş	6	3,8
36-40 Yaş	43	27,4
40-45 Yaş	70	44,6
45 Yaş Üstü	38	24,2
Baba Eğitim Durumu		
İlkokul	4	0,6
Ortaokul	8	3,8
Lise	24	15,3
Lisans ve Üzeri	126	80,3
Baba İş Durumu		
Evet	148	94,3
Hayır	9	5,7
Baba Meslek Durumu		
Çalışmıyor	1	0,6
Sağlık Personeli	20	12,7
Eğitim Personeli	8	5,1
Mühendis	27	17,2
Diğer	101	64,3
Medeni Durum		
Anne-Baba Birlikte	137	87,3
Anne-Baba Ayrı	18	11,5
Anne veya Baba Vefat	2	1,3
Aile Gelir Durumu		
3000 TL Altı	8	5,1
3000-4000 TL Arası	7	4,5
4001 TL ve Üzeri	142	90,4
Çekirdek Aile Harici Evde Yaşayan		
Evet	14	8,9
Hayır	143	91,1
Gidilen Kurs Sayısı (Çocuklar İçin)		
Kurs Almadı		
1 Kurs	8	5,1
2 Kurs	13	8,3
3 Kurs ve Üzeri	22	14,0
	114	72,6
Ailede Kronik Rahatsızlık Durumu		
Evet	26	16,6
Hayır	131	83,4
Psikolojik Destek Alma Durumu		
Evet	19	12,1
Hayır	138	87,9

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için "Demografik Bilgi Formu", "Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ)", "Çocuklar İçin Benlik Algısı Profili", "Çocuklar İçin Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan bu form katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Bu form kapsamında katılımcılara yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveynlerin yaşları, eğitim düzeyleri, meslekleri, medeni durumları, aylık gelirleri, çalışma durumları, aile üyeleri dışında evde yaşayan başka birilerinin olma durumu (büyük ebeveyn gibi), çocuğun bu güne kadar almış olduğu kurs sayısı, evde kronik rahatsızlığı bulunan birinin bulunma durumu, psikolojik destek alma durumu soruları yer almaktadır.

3.3.2. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ)

Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumu Ölçeği, Hasan Yılmaz tarafından 2018 yılında geliştirilmiştir. Anne ve baba olarak iki farklı şekilde kategorize edilmiş olan testin son kullanılabilir hali 21 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar şu şekildedir; etik ve ahlaki konularda helikopterlik,

akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik, temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik ve duygusal-kişisel yaşam alanında helikopterlik şeklindedir (Yılmaz, 2019, 3).

3.3.3. Çocuklar İçin Benlik Algısı Profili

Orijinal dili İngilizce olan ve Harter (1985) tarafından geliştirilen Çocuklar İçin Benlik Algısı Profili'nin Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Şekercioğlu tarafından yapılmıştır. 5.-8. Sınıf öğrencileri için uyarlanması yapılmış olup gerçekleştirilen veri analizleri sonucunda ÇİBAP'ın Türk kültürü için uygun olduğu, geçerlik ve güvenilirliğinin yüksek olduğu sonuçları elde edilmiştir (Şekercioğlu, 2009, 5).

3.3.4. Çocuklar İçin Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği

Orijinal ismi "State-Trait Anxiety Inventory for Children – STAI-C" dir. Spielberg (1973) tarafından tasarlanan ölçeğin Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 1995 yılında Şeniz Özusta tarafından yapılmıştır. Durumluk kaygı ölçeği ve sürekli kaygı ölçeği olmak üzere iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Her iki bölümde de 20'şer soru bulunmaktadır. Likert tipli bir ölçektir. Her madde belirtinin şiddetine göre 1, 2 ya da 3 olarak puanlanmaktadır. Sürekli Kaygı Ölçeği; bireyin genellikle kendisini nasıl hissettiğini sorgularken, Durumluk Kaygı Ölçeği ise bireyin şu anda, bu dakika da kendisini nasıl hissettiğini sorgulamaktadır (Özusta, 1995, 32).

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırma da elde edilen verilerin analizinde SPSS 21 istatistik paket programından yararlanılmıştır. Gerçekleştirilen analizler şu şekildedir:

- Frekans
- Yüzde
- t testi
- One Way ANOVA testi
- Basit Doğrusal Regresyon Analizi
- Kruskal-Wallis H Testi
- Mann-Whitney U Testi
- Tukey HSD Testi

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, katılımcıların ölçekler yoluyla elde edilen verilerinin analizi ve belirlenmiş bazı analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen veriler bir önceki bölümde belirtilen istatistiksel analizlere tabi tutulmuş ve sonuçlar çizelge formunda belirtilmiştir.

4.1. "Katılımcıların şuan nasıl hissediyorum anketi ile demografik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?" İlişkin Bulgular

Katılımcıların şuan nasıl hissediyorum anketi puanları ile demografik özellikleri arasındaki ilişki için 72 kız, 66 erkek öğrenci verisinden yararlanılmıştır. Elde edilen bu veriler ışığında bu araştırma da cinsiyet, ebeveynlerin yaşları, ebeveynlerin eğitim durumu, ebeveynlerin çalışma durumu ve meslekleri, ailelerin medeni durumu, gelir düzeyleri, alınan kurs sayısı, evde kronik rahatsızlığı bulunan birinin olup olmaması ile şuan da kendilerini nasıl hissettikleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak durumluk kaygı düzeyinin sınıf seviyeleri, doğum sırası ve psikolojik destek alma durumları arasında bir ilişki saptanmıştır. Bu durum aşağıdaki çizelgelerde şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 2: Şuan Nasıl Hissediyorum Anketi İle Sınıf Seviyeleri Arasındaki İlişki

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	170,508	2	85,254	3,078	0,049	5. Sınıf - 7. Sınıf
Gruplar İçi	3739,528	135	27,700			
Toplam	3910,036	137				

Katılımcıların sınıflarına göre şu an nasıl hissediyorum anket puanlarında farklılık olup olmadığını ölçmek için yapılan One-Way ANOVA testinde, sınıfını 5. sınıf olarak işaretleyen katılımcıların şu an nasıl

hissediyorum ortalama puanları ($\bar{x}_1= 28,05$), sınıfını 6. sınıf olarak işaretleyen katılımcıların şu an nasıl hissediyorum ortalama puanları ($\bar{x}_2= 29,22$), sınıfını 7. sınıf olarak işaretleyen katılımcıların şu an nasıl hissediyorum ortalama puanları ($\bar{x}_3= 30,64$), arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmiştir [$F_{(2-135)} = 3,078, p<0,05$]. Yapılan Tukey HSD testinde bu farkın 5. Sınıf ile 7. Sınıf öğrencileri arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3: Şuan Nasıl Hissediyorum Anketi İle Doğum Sırası Arasındaki İlişki

Gruplar	N	\bar{x}	S	sd	t	p
1	97	28,84	5,23	136	-2,078	0,040
2 ve üzeri	41	30,88	5,39			

Katılımcıların doğum sırasına göre şu an nasıl hissediyorum anketi puanlarında farklılık olup olmadığını ölçmek için yapılan ilişkisiz örneklem için t testinde, doğum sırası değişkenini 1 olarak işaretleyen katılımcıların şu an nasıl hissediyorum anketi ortalama puanları ($\bar{x}= 28,84$) ile doğum sırası değişkenini 2 olarak işaretleyen katılımcıların şu an nasıl hissediyorum anketi ortalama puanları ($\bar{x}= 30,88$) arasında doğum sırası 2 olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür [$t(136) = -2,078, p<0,05$].

Tablo 4: Şuan Nasıl Hissediyorum Anketi İle Psikolojik Destek Alma Durumu Arasındaki İlişki

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	12	95,75	1149,00	441,00	0,017
Hayır	126	67,00	8442,00		

Katılımcıların evdeki bireylerin psikolojik destek alma durumlarına göre şuan nasıl hissediyorum anketi puanlarında farklılık olup olmadığını ölçmek için yapılan Mann-Whitney U testinde, evdeki bireylerin psikolojik destek alma durumunu evet olarak işaretleyen katılımcıların şuan nasıl hissediyorum anketi puanları (Ortanca= 95,75) ile evdeki bireylerin psikolojik destek alma durumunu hayır olarak işaretleyen katılımcıların şu an nasıl hissediyorum anketi puanları (Ortanca= 67,00) arasında psikolojik destek alma durumunu evet olarak işaretleyenlerin lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür [$U= 441,00, p<0,05$].

4.2. "Katılımcıların genellikle nasıl hissediyorum anketi ile demografik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?" İlişkin Bulgular

Katılımcıların genellikle nasıl hissediyorum anketi puanları ile demografik özellikleri arasındaki ilişki için 76 kız, 76 erkek öğrenci verisinden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda bu araştırma da cinsiyet, sınıf düzeyi, doğum sırası, ebeveynlerin yaşları, ebeveynlerin eğitim durumu, ebeveynlerin çalışma durumu ve meslekleri, ailelerin medeni durumu, gelir düzeyleri, alınan kurs sayısı, evde kronik rahatsızlığı bulunan birinin olup olmaması ile genellikle kendilerini nasıl hissettikleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak sürekli kaygı düzeyi ve psikolojik destek alma durumları arasında bir ilişki saptanmıştır. Bu durum aşağıdaki çizelgelerde şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 5: Genellikle Nasıl Hissediyorum Anketi İle Psikolojik Destek Alma Durumu Arasındaki İlişki

Gruplar	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Evet	18	37,44	7,00	150	3,273	0,001
Hayır	134	31,93	6,68			

Katılımcıların evdeki bireylerin psikolojik destek alma durumlarına göre genellikle nasıl hissediyorum anketi puanlarında farklılık olup olmadığını ölçmek için yapılan ilişkisiz örneklem için t testinde, evdeki bireylerin psikolojik destek alma durumları değişkenini evet olarak işaretleyen katılımcıların genellikle nasıl hissediyorum anketi ortalama puanları ($\bar{x}= 37,44$) ile evdeki bireylerin psikolojik destek alma durumları değişkenini hayır olarak işaretleyen katılımcıların genellikle nasıl hissediyorum anketi ortalama puanları ($\bar{x}= 31,93$) arasında psikolojik destek alanların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür [$t(150) = 3,273, p<0,05$].

4.3. "Katılımcıların algıladıkları helikopter ebeveyn tutum puanları ile kaygı durumları arasındaki ilişki nasıldır?" İlişkin Bulgular

Tablo 6: Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumu Puanları İle Kaygı Durumları Arasındaki İlişki

	Kaygı	Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum
Kaygı	Pearson Correlation	,164'
	Sig. (2-tailed)	,045
	N	150
Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum	Pearson Correlation	1
	Sig. (2-tailed)	
	N	

Katılımcıların kaygı düzeyleri ile algıladıkları helikopter ebeveyn tutumları arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan korelasyon analizinde, kaygı düzeyleri ile algılanan helikopter ebeveyn tutumları arasında pozitif yönlü, düşük kuvvette bir ilişki olduğu görülmektedir [$r(150)=.164$, $p=0,04 < .05$].

4.4. "Katılımcıların kaygı durumları ile benlik algıları arasında ilişki var mıdır?" İlişkin Bulgular

Tablo 7: Kaygı Durumları İle Benlik Algıları Arasındaki İlişki

	Kaygı	Benlik Algısı
Kaygı	Pearson Correlation	,036
	Sig. (2-tailed)	,660
	N	150
Benlik Algısı	Pearson Correlation	1
	Sig. (2-tailed)	
	N	

Katılımcıların kaygı düzeyleri ile benlik algıları arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan korelasyon analizinde, kaygı düzeyleri ile benlik algıları arasında pozitif yönlü, düşük kuvvette bir ilişki olduğu görülmektedir [$r(150)=.036$, $p=0,66 > .05$].

4.5. "Katılımcıların helikopter ebeveyn tutumlarının kaygı düzeylerine etkisi var mıdır?" İlişkin Bulgular

Katılımcıların, helikopter ebeveyn tutumlarının kaygı düzeylerini ne derecede yordadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, helikopter ebeveyn tutumları ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($R=0,164$, $R^2=0,027$), helikopter ebeveyn tutumlarının kaygı düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür ($F_{(1-149)}=4,107$, $p<0,05$). Helikopter ebeveyn tutumları, kaygı düzeyindeki değişimin %3'ünü açıklamaktadır. Kaygı Puanları= $(0,112 \cdot \text{Helikopter Ebeveyn Tutum Puanları}) + 27,326$

4.6. "Katılımcıların helikopter ebeveyn tutumları ile benlik algılarının kaygı düzeylerine etkisi nedir?" İlişkin Bulgular

Katılımcıların kaygı düzeyleri üzerinde etkisi olduğu düşünülen, helikopter ebeveyn tutumları ve benlik algıları gibi değişkenlerin, katılımcıların kaygı düzeylerini ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan Çoklu Doğrusal Regresyon analizi sonucunda, helikopter ebeveyn tutumları ve

benlik algısı değişkenleri birlikte, katılımcıların kaygı düzeyleri ile anlamlı bir ilişki ($R=0,164$, $R^2=0,027$) sergilememişlerdir ($F(2-133) = 1,811$, $p > 0,05$). Söz konusu iki değişken birlikte, kaygı düzeylerindeki değişimin %3'ünü açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin, kaygı üzerindeki görece önem sırası, helikopter ebeveyn tutumları ($\beta=0,146$), benlik algıları ($\beta=0,059$). Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında, yordayıcı değişkenlerden hiçbirinin, kaygı üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir. Yordayıcı değişkenlerle kaygı arasındaki ilişkilere bakıldığında, helikopter ebeveyn tutumları ile ($r=0,153$), [diğer yordayıcı değişkenin etkisi kontrol edildiğinde ($r=0,145$)], benlik algıları ile ($r=0,077$), [diğer yordayıcı değişkenin etkisi kontrol edildiğinde ($r=0,060$)], düzeyinde ilişki görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, kaygıyı yordayan regresyon denklemi şu şekildedir.

$$\text{Kaygı} = (0,108 * \text{Helikopter Ebeveyn Tutum}) + (0,026 * \text{Benlik Algısı Puanları}) + 24,665$$

4.7. "Helikopter ebeveynlerin çocuklarının, benlik algısı durumlarının kaygı düzeylerine etkisi var mıdır?" İlişkin Bulgular

Ebeveynleri helikopter ebeveyn özelliklerini gösteren katılımcıların, benlik algısı durumlarının kaygı düzeylerini ne derecede yordadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, benlik algısı durumları ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($R=0,173$, $R^2=0,030$), benlik algısı durumlarının kaygı düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmüştür ($F_{(1-27)}=0,835$, $p > 0,05$). Benlik algısı durumları, kaygı düzeyindeki değişimin %3'ünü açıklamaktadır.

5. TARTIŞMA

Araştırmanın ilgili bu bölümünde elde edilen verilere dayalı olarak bulgular kısmında bahsedilen verilere ve literatürde bu tema bazlı gerçekleştirilmiş diğer çalışmalara yer verilerek karşılaştırmaları yapılmıştır.

Ebeveynler sosyalizasyon yoluyla çocuklarına kendi kültürel mirasını aktarmaktadır. Bu aktarımı yaparken bazen olumlu bazen de olumsuz stratejiler, tutumlar yansıtabilir. Yapılan araştırmalara bakıldığında demokratik ebeveyn tutumu olumlu olarak değerlendirilmekte ve aile üyelerinin sevgi, saygı temelleri üzerinde eşit haklara ve sorumluluklara sahip olduğu; otoriter, serbest (izin verici) ve ihmalkâr ebeveyn tutumları ise olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Otoriter ebeveyn tutumu cezayı içinde barındıran ve olumsuz olarak nitelendirilecek bir davranışa karşı tahammülün olmadığı; serbest (izin verici) tutumda ise çocukların abartılı davranışlarına fırsat tanınan ve sınır koyma konusunda başarılı olunamayan; ihmalkâr ebeveyn tutumu ise çocukların her türlü ihtiyaçlarına karşı aile üyelerinin kayıtsız kaldığı ebeveyn tutumlarıdır.

Helikopter ebeveyn tutumu ise aşırı koruyucu, aşırı ilgili olma durumudur. Özellikle de çocuklarının akademik süreçleri üzerinde çok fazla titiz davranan bu ebeveynler çocuklarının şimdiki başarılarından çok gelecek yıllarda elde edecekleri başarılarına odaklanmaktadır. Literatür araştırmaları da tam bu özellikle birlikte gündeme gelmeye başlamıştır. Çünkü bu ebeveynler çocuklarının özellikle üniversite ve iş yaşamlarına dahil olmaya başladıklarında dikkat çekmeye başlamışlardır (Odenweller, Booth-Butterfield ve Weber, 2014).

Araştırmalar sonucunda da durumluk kaygı düzeyinin sınıf seviyeleri, doğum sırası ve psikolojik destek alma durumları arasında bir ilişki saptanmıştır. Literatür incelendiğinde ise çocuklar için durumluk kaygı düzeyleri ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Doughus ve Rice (1979) tarafından ilkökul çocuklarının kaygı düzeyleri belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha kaygılı oldukları, bunun sebebi olarak ise erkek çocuklarının olumsuz durumlar karşısında kısa bir süre etkilenmeleri ve bunu yaşamlarına daha az aktardıkları olarak belirtilmiştir (Kopp ve Krakow, 1982, akt. Aral ve Başar, 1998, 9).

Literatürde doğum sırasından ziyade kardeş sayısına göre sonuçlar elde edilmiştir. Gerçekleştirilen bu çalışmaya bakıldığında ise kardeş sayısı arttıkça çocukların durumluk kaygı düzeylerinin arttığı belirtilebilir. İlk çocuktan sonra dünyaya gelen kardeşlerin birinci sırada doğan çocuk üzerinde durumluk kaygısını destekler nitelikte olduğu uygulanan ölçeklerin analizleri sonucunda da görülmüştür. Yapılan araştırmalar çocukların kardeş sayıları arttıkça durumluk kaygı düzeylerinin arttığını, tek çocuklar ile 2 ve daha fazla kardeşe sahip olanların durumluk kaygı düzeyleri karşılaştırıldığında kardeş sayısını artmasının durumluk kaygı düzeyini beslediği belirtilmiştir (Demiriz ve Ulutaş, 2003, 4).

Araştırmada hem durumluk hem de sürekli kaygı envanteri sonucunda evdeki bireylerin psikolojik destek alma durumu değişkenini “evet” olarak işaretleyen katılımcılar ile evdeki bireylerin psikolojik destek alma durumu değişkenini “hayır” olarak işaretleyen katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Psikolojik destek alma durumu değişkenini “evet” olarak işaretleyenlerin lehine bir istatistiksel sonuç elde edilmiştir. Buna dair literatürde yapılmış araştırma sayısı yok denecek kadar azdır. Ancak bu durum şu şekilde açıklanabilir. Kişilerin psikolojik olarak içinde buldukları ruhsal durumları tanınmaları, bu noktada farkındalıklarının desteklenmesi kişilerin kendilerine ve çevrelerine karşı öngörü de bulunmalarına neden olmaktadır. Bu da bireylerin olaylar karşısında her an bir şey olabilir kaygısı yaşamalarına neden olabilir.

Her ebeveynin esas amacı çocuklarını kendine güvenen, bağımsız, iletişim becerileri kuvvetli birer birey olarak yetiştirmektir. Ancak literatüre bakıldığında helikopter ebeveynlerin çocuklarının üzerinde yetersizlik duygusunu beslediği, düşük öz saygı geliştirmelerine neden olduğu saptanmıştır. Duygulu (2018) Yeni Nesil Ebeveynlik kitabında da helikopter ebeveynlerin çocuklarının benliğini ikinci plana koyan bir eğilim sergilediklerini, bu yüzden düşük öz saygı ve yetersizlik duygusunun helikopter ebeveynliği benimseyen ailelerinin çocuklarının genel problemi olduğunu belirtmiştir (Duygulu, 2018, 86). Elde ettiğimiz sonuç ise literatürde karşımıza çıkan sonuçların tam tersi yönde bir sonuçtur. Bunun sebebi olarak ise çocukların küçük bir kısmının ebeveynlerini helikopter ebeveyn olarak algılamalarıdır.

Yaş grubunun küçük olması ebeveynlerin tutum ve yaklaşımlarına dair net bir fikir elde etmenin önüne geçtiği düşünülmektedir. Bu çalışmanın üniversite öğrencileri ile yapılması durumunda literatürü destekler nitelikte sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma Çanakkale ilinde bir özel okulun ortaokul kademesi 5. Sınıf, 6. Sınıf ve 7. Sınıf öğrencileri katılımıyla helikopter ebeveynlerin çocuklarının benlik algısı durumlarının kaygı düzeyleri üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın daha geniş bir örnekleme, Türkiye genelinde yapılmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın helikopter ebeveynlik tutumunu baz alan diğer araştırmalara önderlik edeceği ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, bu yaş grubundan ziyade daha üst yaş grubundaki bireylerin katılımının olması helikopter ebeveynlik tutumuna dair daha fazla veri elde edilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aral, N., Başar, F. (1998). Çocukların Kaygı Düzeylerinin Yaş, Cinsiyet, Sosyo Ekonomik Düzey Ve Ailenin Parçalanma Durumuna Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, S. 110, s.7-11.
- Bee, H. L., Boyd, D. R. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi*. (Çev. O. Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Budak, S. (2009). *Psikoloji Sözlüğü*. İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Cevher, F. N., & Buluş, M. (2007). Benlik Kavramı Ve Benlik Saygısı: Önemi Ve Geliştirilmesi. *Akademik Dizayn Dergisi*, S. 1, s. 52-64.
- Demir, N. (2011). *Birey, Toplum, Bilim: Sosyoloji Temel Kavramlar*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Demiriz, S., Ulutaş, İ. (2003). 9-12 Yaş Çocuklarının Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, S. 1, s.1-9.
- Duygulu, S. (2018). *Yeni Nesil Ebeveynlik ve Helikopter Aileler*. İstanbul: Destek Yayınları.
- Erdoğan, Ö., (2015) , *Lise Öğrencilerinin Kendilik Algıları ve Kaygı Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç, Ana Babalar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Ertuna, E (2016). *The Turkish Translation, And Reliability, Validity Study Of Helicopter Parenting Instrument.*, Master's Thesis, Near East University, Cyprus.
- Eryılmaz, S. (2008). *10-11 Yaşındaki Öğrencilerin Benlik Kavramları İle Bilişsel Performansları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Evirgen, N. Y., & Erden, G. T. D. (2010). *Aile İçi Örüntülerin Çocukların Algıları Açısından İncelenmesi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Uygulamalı Psikoloji) Anabilim Dalı, Ankara.
- Geçtan, E. (2012). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Güçlü, A. Uzun, E. Uzun, S. ve Yolsal, Ü. (2008). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Hershatte, A., & Epstein, M. (2010). Millennials and the world of work: An organization and management perspective. *Journal of Business and Psychology*, S. 2, s. 211-223.
- İnanç, Yazgan, B. & Yerlikaya, E., E. (2012). *Kişilik Kuramları*. İstanbul: Pegem Akademi Yayınları.
- İpek, N. (2014). Helikopter Aileler. *Arel Koleji Okulumu Seviyorum Aylık Anasınıfı Dergisi*. S. 99, s. 5-7.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal Bir Kurum Olarak Aile ve İşlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 36, s. 381-404.
- Karasar, N. (2011). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. İstanbul: Nobel Yayınları.
- Kwon, K. A., Yoo, G., & Bingham, G. E. (2016). Helicopter Parenting In Emerging Adulthood: Support Or Barrier For Korean College Students' Psychological Adjustment?. *Journal of Child and Family Studies*, S. 1, s. 136-145.
- Manav, F. (2011) Kaygı Kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*. S.9,s. 201-211.
- Odenweller, K. G., Booth-Butterfield, M., & Weber, K. (2014). Investigating Helicopter Parenting, Family Environments, And Relational Out Comes For Millennials. *Communication Studies*, S. 4, s. 407-425.

- Özçiçek, G. (2014). *Çocuğun Benlik Kavramının Olumluluğu, Annenin Mükemmeliyetçiliği Ve Anne Kabul Red Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Özen, Y. & Gülaçtı, F. (2010). Benlik-Kavramı Ve Benliğin Gelişimi Bilen Benliğe Gereksinim Var Mı?, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 2, s. 20-38.
- Özusta, Ş. (1995). Çocuklar İçin Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri Uyarlama, Gerçeklik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*. S. 34, s. 32-44.
- Padilla-Walker, L. M., & Nelson, L. J. (2012). Black Hawk Down?: Establishing Helicopter Parenting As A Distinct Construct From Other Forms Of Parental Control During Emerging Adulthood. *Journal of Adolescence*, S. 5, s.1177-1190.
- Spielberger, C. D. (1972). *Anxiety: Current Trends in Theory And Research*. New York: Academic Press.
- Şekercioğlu, G. (2009). *Çocuklar İçin Benlik Algısı Profilinin Uyarlanması Ve Faktör Yapısının Farklı Değişkenlere Göre Eşitliğinin Test Edilmesi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.
- Şirin, S. (2019). *Yetişin Çocuklar*. İstanbul: Doğan Kitap Yayınları.
- Tunç, A., & Tezer, E. (2016). Çocuk Yetiştirme Stilleri ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, S. 25, s.37-44.
- Tunçeli, İ. H. & Zembat, R. (2017). Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Değerlendirilmesi ve Önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, S. 3, s. 1-12.
- Yanbaşı, G. (1990). *Kişilik Kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Yılmaz, A. (2000). *Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, H. (2019). İyi Ebeveyn, Çocuğu İçin Her Zaman Her Şeyi Yapan Ebeveyn Değildir: Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) Geliştirme Çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*. S. 3, s. 3-30.
- Yiğitoğlu, S. (2009). *Adolesans Gebe ve Eşlerinin Antenatal ve Postnatal Kaygı Düzeyleri ile Evlilikte Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Yücel, Y. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarının, Benlik Saygısı Ve Öğrenilmiş Çaresizlik İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.